

dr hab. Maciej Tanaś, prof. APS
kier. Katedry Dydaktyki i Pedagogiki Medialnej
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

**Ocena dorobku naukowego dr Jolanty Jarczyńskiej oraz rozprawy habilitacyjnej
pt.: „Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów
cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób”,
opublikowanej w 2021 r. przez Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy (ISBN 978-83-8018-456-5).**

Sylwetka naukowo-dydaktyczna

Dr Jolanta Jarczyńska (ur. w 1976 r.) ukończyła dzienne studia pedagogiczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy na specjalności pedagogika opiekuńczo-wychowawcza w 2000 roku. Pracę magisterską pt.: „*Funkcjonowanie i kierunki rozwoju domów pomocy społecznej. Na przykładzie „Domu Pogodnej Jesieni” w Solcu Kujawskim*” napisała i obroniła pod kierunkiem prof. dr hab. Edmunda Trempały.

Dwa lata później (w 2002 r.) odebrała dyplom Podyplomowego Studium Profilaktyki Uzależnień i Socjoterapii w tej samej, acz posiadającej już dodatkowe uprawnienia Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego.

Po kolejnych trzech latach (14.11.2005 r.) uzyskała już stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki nadany uchwałą Rady Naukowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii (tym razem już) Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Warto podkreślić jest to, że rozprawa pt.: „*Wybrane czynniki ryzyka występujące w środowisku rodzinnym a picie alkoholu w okresie adolescencji*” przygotowana pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Deptuły, a recenzowana i wysoko oceniona przez prof. dr hab. med. Barbarę Wojnarowską i prof. dr hab. Romana Leperta, została decyzją tejże Rady wyróżniona.

Dr Jolanta Jarczyńska w 2004 roku podjęła pracę akademicką jako asystent w Katedrze Pedagogiki Opiekuńczej i Profilaktyki Społecznej macierzystego Wydziału Pedagogiki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, a już w maju 2006 roku została tamże adiunktem badawczo-dydaktycznym.

Warto nadmienić, że Pani Doktor w ramach nabywania kompetencji w zakresach swej aktywności poznawczej brała udział w szkoleniach z zakresu: diagnozy i terapii uzależnień behawioralnych (20-22.06.2022) oraz pomocy osobom z problemem hazardu (10-11.12.20120). Ukończyła również (05.2021) czteroletnią Szkołę Psychoterapii Crescentia w Toruniu uzyskując prawo do prywatnych praktyk klinicznych oraz psychoterapii poznawczo-behawioralnej.

Realizowane przez dr Jolantę Jarczyńską badania niemal od zarania oscylowały wokół zachowań ryzykownych i problemowych młodzieży oraz ich zmian i wielorakich uwarunkowań. Tego dotyczyła dysertacja doktorska. Jak Habilitantka przedstawiła w nadesłanym Autoreferacie (s. 13-14) Jej zainteresowania dotyczyły tak uzależnień behawioralnych, jak i problemowych (nałogi czynnościowe, gry losowe, lifestreaming), a także – empowermentu sprzyjającemu integracji, a równocześnie przeciwdziałającemu wykluczeniu i marginalizacji społecznej.

Owocem pogłębionych studiów w tym zakresie oraz zwycięstwa w konkursie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii zrealizowała w 2014 roku projekt Ministra Zdrowia (zadanie 5, program II).

Nałogowe granie w gry komputerowe przez dzieci i młodzież, ich nadmierne korzystanie z Internetu oraz patologiczne uczestnictwo w grach o charakterze losowym dostrzegane i opisywane wcześniej przez L. Rowella Huesmanna, Marka Griffitha i in., a w Polsce przez Lucynę Kirwil, Marię Braun-Gałkowską, Józefa Bednarka, Annę Andrzejewską i Macieja Tanasia, a także zespół pedagogów z kręgu prof. Bronisława Siemienieckiego z UMK w Toruniu, nie były początkowo postrzegane jako uzależnienia. Na tym tle społecznego niezrozumienia wagi problematyki badania i publikacje dr Jolanty Jarczyńskiej zasługują na docenienie owej szczególnie cenionej przez badaczy cechy wrażliwości poznawczej i dostrzegania symptomów istotnych osobowo i społecznie zjawisk.

Naukowe zainteresowania Habilitantki problematyką zachowań problemowych młodzieży znajdowały swój wyraz w podejmowanych przez Nią wielokrotnie ważnych projektach badawczych, w publikowanych drukiem pracach naukowych, podcastach i wystąpieniach medialnych oraz w aktywnym uczestnictwie w licznych konferencjach o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym.

Zakres prac badawczych wiązał się nie tylko z diagnozą opisywanych w raportach i artykułach naukowych zjawisk, ale też z konstruowaniem narzędzi badań jakościowych oraz ilościowych oraz z porządnie realizowaną analizą literatury i wyników badań podejmowanych w Polsce i na świecie. Tym sposobem dr Jolanta Jarczyńska zyskiwała głęboką, interdyscyplinarną wiedzę stając się cenionym ekspertem naukowym. Rósł też opracowany przez Nią arsenał narzędzi służących ocenie niezwykle istotnych z punktu widzenia losów młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej uzależnień behawioralnych i zachowań ryzykownych (cyberprzemoc, sieciorholizm, fonoholizm, sexting, e-hazard, patostreaming i in.). Wartość prac ocenianej Kandydatki wiązała się bowiem z rozpoznaniem poważnych szkód emocjonalnych i społecznych osób uzależnionych od rozwijających się gwałtownie mediów cyfrowych i przenikających się coraz silniej rzeczywistości realnej i wirtualnej. Rodziły one powszechnie dostrzegane problemy komunikacyjne i edukacyjne młodzieży i to tak natury wychowawczej, jak i dydaktycznej.

W okresie, gdy nałogi czynnościowe stawały się dopiero przedmiotem głębszego poznania i odczuwano dotkliwy brak publikacji naukowych w Polsce, dr Jolanta Jarczyńska zrealizowała zatwierdzone przez Ministra Zdrowia zadanie (Zadanie 5, program II) przygotowując i publikując pracę pod red. własną: „*Uzależnienia behawioralne i zachowania problemowe młodzieży: teoria, diagnoza, profilaktyka, terapia*”. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Bydgoszcz 2014. We wspomnianej pracy znalazło się jedno opracowanie autorskie dr Jolanty Jarczyńskiej oraz trzy współautorskie. Zagrożenia tradycyjne i nowe, powodowane przez rozwój mediów cyfrowych i pozbawiony mądrego wsparcia dostęp do nich dzieci i młodzieży rodzą poważne, emocjonalne i poznawcze konsekwencje osobowe, zaburzają rozwój człowieka, procesy edukacyjne i funkcjonowanie społeczne. Nie dziwi przeto, że przywoływana książka zyskała uznanie naukowców, lekarzy i praktyków - realizatorów programów profilaktycznych i terapeutycznych w zakresie uzależnień.

Zainteresowania dr Jolanty Jarczyńskiej zachowaniami problemowymi dzieci i młodzieży stały się przedmiotem dokonywanych przez Nią analiz literatury światowej, prowadzonych unikatowych badań młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej, uczniów niepełnosprawnych i ich rodziców, pogłębionej refleksji dotyczącej również sposobów organizacji opieki nad dziećmi, młodzieżą i ich rodzinami, jak również wystąpień konferencyjnych.

Ubočnym, acz niezwykle ważnym efektem tych badań było również tworzenie, adoptowanie i weryfikacja wielu narzędzi badań (Autoreferat, por. s. 20; zob. też szerzej). Powszechnie dostrzegana wczesna inicjacja dzieci w zakresie aktywności hazardowej, szerzej w zakresie gier komputerowych, niesie istotne ryzyko patologicznego hazardu w wieku

późniejszym. Stare polskie przysłowie „*czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci*”, obecne w wielu językach (np. ang. *as the twig is bent, so is the tree inclined*) wskazuje, że wady, czy nałogi nabyte w młodości, nie dają się później w sposób prosty wykorzenić. Owa przestroga przed konsekwencjami czynów i skłonności utrwalonych w dzieciństwie ujawnia utylitarne, ale też ponadczasowe znaczenie dokonanych badań, przeprowadzonych analiz i interpretacji, jak również formułowanych przez dr Jolantę Jarczyńską wniosków i rekomendacji.

Efektom poznawczego zaangażowania Habilitantki była monografia „*Zaangażowanie w hazard młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Diagnoza zjawiska i jego wybranych uwarunkowań*”. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Bydgoszcz 2016. Ta cenna tematycznie i treściowo praca, dotycząca niemal nieobecnej na polskim rynku wydawniczym problematyki hazardu młodzieży w wieku szkolnym nie tylko charakteryzuje samo zjawisko, diagnozuje empirycznie jego postacie i historię, identyfikuje czynniki ryzyka, kategoryzuje i opisuje typy gier i graczy, ale też ujmuje je w perspektywie kilku podejść teoretycznych. Rozdział pierwszy dopełnia opis szkolnych strategii i interwencji profilaktycznych oraz społecznych kampanii edukacyjnych. Rozdział drugi tej monografii zawiera metodologię badań nad zjawiskiem zaangażowania młodzieży w hazard. Natomiast trzeci – prezentuje wyniki przeprowadzonych badań empirycznych (walidacja polskiej adaptacji skali SOGS-RA).

Wspomniana aktywność w zakresie realizowanych, ważnych projektów naukowych zaowocowała zaproszeniem Habilitantki do udziału w zespole kierowanym przez prof. dr hab. Zbigniewa Izdebskiego z Uniwersytetu Warszawskiego. Dr Jolanta Jarczyńska współrealizowała w tym gronie kolejny projekt Ministra Zdrowia w ramach Programu I. Jego celem było opracowanie skali pomiarowej do badania impulsywności uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz poznanie zależności występujących między impulsywnością, a hazardem problemowym młodzieży i osób dorosłych. Dodatkowym zamierzeniem było utworzenie portalu internetowego z informacjami o ryzykach uzależnienia od hazardu i e-hazardu, ich objawów i konsekwencji oraz stworzenie dedykowanej gry symulacyjnej.

Jak zwykle kolejny projekt przyniósł ważną publikację. W zespole autorów znalazła się również dr Jolanta Jarczyńska (M. Michalak, M. Kotyśko, P. Andryszak, J. Jarczyńska, K. Litwic-Kamińska, K. Żbikowska: *Impulsiveness, venturesomeness and undertaking risky behaviours related to gambling among Polish adolescents*, „*Journals of Behavioral Addictions*”, Vol. 5, suppl. 1, pp. 29). Warto podkreślić jest także to, że Habilitantka brała aktywny udział jako ekspert, recenzent projektów i artykułów naukowych, a także prelegentka w wielu ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych oraz szkoleniach. Aktywność dr Jolanty Jarczyńskiej miała przeto kilka wymiarów: inicjowanie i realizacja procesu poznawczego w ważnych dla rozwoju i losu dzieci i młodzieży polach, publikacja autorskich i współautorskich monografii, artykułów naukowych i raportów z badań, udział w konferencjach i sympozjach naukowych, a także w szeregu szkoleniach. Dowodzi to, że dr Jolanta Jarczyńska mądrze i efektywnie połączyła swą aktywność naukową z organizacyjną (publikacje i projekty) oraz dydaktyczną.

Z czasem rósł zakres Jej zainteresowań poznawczych. Pojawiły się: Leafstreaming i Empowerment. Pierwsze z wspomnianych pojęć oznacza powszechnie dostrzegane zjawisko intensywnego korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych na platformach społecznościowych. Jest ona z jednej strony efektem rozwoju Internetu i zwiększającej się funkcjonalności i atrakcyjności owych portali (jedne z nich odchodzą w przeszłość jak Grono.net czy Nasza Klasa, inne zaś stają się powszechnie okupowane, jak Facebook, TikTok, Twitter – obecnie X, YouTube, Pinterest, Wykop.pl, Snapchat, czy Instagram, WhatsApp i in.). Z drugiej, zależna jest od szybko zdobywanych kompetencji, popularności i panujących mód oraz ich społecznego charakteru i mobilności.

Chęć relacjonowania zdarzeń z życia, wyrażanie emocji, ocenianie i komentowanie zainteresowań, wyglądu, myśli i zachowań innych osób, nieskrępowana możliwość tworzenia własnego wizerunku, znajdujące niegdyś wyraz w pamiętnikach, później blogach, budzi pragnienie zaistnienia oraz skłania dzieci i młodzież do budowania cyfrowej tożsamości na portalach społecznościowych.

Funkcjonowanie w owych serwisach wiąże się z wieloma zagrożeniami, w tym z niedostateczną ochroną prywatności, a także z niebezpiecznymi kontaktami z oszustami i bandytami sieciowymi, których celem zbyt często bywa molestowanie seksualne, przemoc, fake newsy, patotreści itd..

Nachalne poszukiwanie konsumentów, rozmyślne umieszczanie niepożądanych wychowawczo treści, powszechna dezinformacja i manipulacja medialna, rodzą nieświadomych niebezpieczeństw wyznawców dowolnych, groźnych dla rozwoju osobowego czy funkcjonowania społecznego idei. Towarzyszy temu zaburzenie czy zafałszowanie postrzegania przez dzieci siebie i innych, utrata kontroli nad spędzonym czasem w Internecie i wiele innych pedagogicznie istotnych konsekwencji.

Pomimo tego, szukanie popularności wśród rówieśników, łatwość wyrażania siebie, możliwość bycia widzianym i docenianym, postrzeganie social media jako przestrzeni i drogi zwiększania niezależności od rodziców, traktowanie obecności w sieci jak zwykłej, bezpiecznej zabawy, są ważniejsze niż obawy i udzielane przez dorosłych ostrzeżenia. Nie dziwi przeto, że z czasem coraz trudniejsze dla wielu osób staje się ograniczenie ilości czasu spędzanego na portalach społecznościowych. Wiedza o tym, że są one przestrzenią działania różnych grup interesu, że w sieci jest człowiek z całą swoją wielkością i bagnem, nie stanowi przeszkody.

Poddanie wspomnianych wyżej zjawisk namysłowi pedagogicznemu, poprzedzone zostało przez dr Jolantę Jarczyńską diagnozą w ramach wygranego konkursu Krajowego Biura ds. narkomanii. Otóż Habilitantka zrealizowała w latach 2017-2018 projekt badawczy (Autoreferat, s. 24) oraz opublikowała w nr 2 „Przeglądu Pedagogicznego” z 2019 roku artykuł pt.: *Youth identity styles – presentation of research results*. Był to istotny krok w kierunku badań tożsamości młodzieży, a w efekcie do opracowania monografii stanowiącej podstawę do zgłoszenia wniosku habilitacyjnego.

Drugie z przywołanych powyżej pojęć – Empowerment – w naukach o zarządzaniu rozumiane jako upełnomocnianie lub przydawanie władzy pracownikom czy szerzej jako proces angażowania ich w podejmowanie decyzji dotyczących danej organizacji, w tym umożliwienie im brania odpowiedzialności za swoje działania. W naukach społecznych empowerment oznacza zazwyczaj wzmocnienie, upodmiotowienie, uwłasnowolnienie. W tym też nurcie pojęcie to rozumie dr Jolanta Jarczyńska, traktując je jako podejście w pracy z jednostką i grupą sprzyjające integracji społecznej i tym samym przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu oraz marginalizacji osób zwłaszcza z grup podwyższonego i wysokiego ryzyka (Tamże, s. 23).

Zainteresowanie, zrodzone z dostrzeżenia w koncepcji *empowermentu* skutecznej drogi wyzwiania działań drzemiących: w ludziach, w ich wiedzy, doświadczeniu oraz motywacji, w poczuciu bezpieczeństwa i przekonaniu, że to co czynią jest wartościowe, a także ukierunkowanie tej siły (owego przydania mocy) na osiągnięcie pożądanego wyników sprawiło, że obok podjęcia międzynarodowego projektu, realizowanego w ramach ERASMUS+, Pani Doktor opublikowała również dwa artykuły na łamach cenionych czasopism:

1. Jarczyńska J., Walczak B. (2017) *Empowerment and its implementation in the proces of counteracting the phenomenon of youth and adult social exclusion – report on participation in an international project under the 2014-2016 Erasmus + Strategic Partnership Project*, „Journal of Education Culture and Society”, No 1, pp. 181-198;

2. Jarczyńska J. (2027), „Empowerment” w pracy socjalnej jako skuteczne podejście stosowane w rozwiązywaniu problemów społecznych, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Pedagogika”, T. 34, z. 440, s. 121-137.

Warto podkreślić, że aktywność badawcza realizowana przez dr Jolantę Jarczyńską nie ograniczała się wyłącznie do wymienionych wyżej projektów. Habilitantka podejmowała je również we współpracy z innymi instytucjami naukowymi. W przedłożonym do oceny Atoreferacie znajduje się stosowna informacja o dwóch takich przedsięwzięciach (Tamże, s. 26-28):

1. Współrealizacja (1.12.2018-31.12.2018) projektu badawczego „*Adaptacja i walidacja narzędzia do pomiaru stopnia zagrożenia problematycznym używaniem telefonu komórkowego przez młodzież*”. Podmiotem realizującym była Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Projekt współfinansował Fundusz Rozwiązywania Problemów Hazardowych Ministra Zdrowia.
2. Współrealizacja (1.03.2022-31.12.2023) projektu badawczego „*E-VAL Ewaluacja oddziaływań terapeutycznych problemowego korzystania z nowych technologii cyfrowych*”. Podmiotem realizującym była Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, zaś instytucją współfinansującą – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

W obu projektach zakres prac dotyczył aktualnych i ważnych pól badań, wymagał pełnienia odpowiedzialnych funkcji koordynatora oraz realizacji przez Panią Doktor zadań ujawniających pożądane cechy badacza: udział w opracowaniu narzędzi badawczych (kwestionariusz ankiet dla uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim oraz kwestionariusz ankiety dla ich rodziców), a także ocena różnych programów oddziaływań terapeutycznych dla dzieci i młodzieży korzystających problemowo z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin, a także ocena sposobu organizacji opieki nad badanymi i ich rodzinami w ramach różnych modeli oddziaływań terapeutycznych.

Zaangażowanie w liczne, ważne naukowo i aktualne społecznie projekty badawcze skutkowało nabywaniem doświadczenia, wzrostem kompetencji i dorobkiem publikacyjnym. W przekazanych do oceny materiałach wykazano trzy monografie:

1. Jolanta Jarczyńska, *Picie alkoholu przez młodzież w okresie dorastania a wybrane czynniki w środowisku rodzinnym*. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia. Warszawa 2009.
2. Jolanta Jarczyńska, *Zaangażowanie w hazard młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Diagnoza zjawiska i jego wybranych uwarunkowań*. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Bydgoszcz 2016, s. 158, (6 cytowań).
3. Jolanta Jarczyńska, *Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2021, s. 484;

Pierwsza ze wspomnianych monografii nawiązuje do pracy doktorskiej (por. Załącznik nr 4, s. 1), stąd traktować ją można jako jej dopełnienie, uzupełnienie lub po prostu dowód potwierdzający wartość owej rozprawy. Na dużo większą uwagę zasługują dwie kolejne prace podsumowujące wieloletnie badania Habilitantki nad uzależnieniami behawioralnymi młodzieży oraz nad użytkowaniem mediów cyfrowych przez młodzież i ich znaczeniem dla procesów rozwoju tożsamości badanych. Wprawdzie indeksy cytowani nie są oszołamiające, ale nie przeczy to ani znaczeniu podjętej problematyki, ani jakości warsztatu badawczego, ani też wysokim umiejętnościom analizy, interpretacji i wnioskowania Autorki obu prac. Przeciwnie wskazuje na pionierski charakter prac i co najwyżej na potrzebę

szerszego wprowadzania do programów kształcenia akademickiego pedagogów i nauczycieli problematyki roli technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji, szerzej – w dokonującej się i powszechnie obserwowanej zmianie społecznej i kulturowej. Komunikacja dzieci i młodzieży na portalach społecznościowych, miejsce mediów cyfrowych w przeobrażeniach ludzkiej pracy, ale też rozrywki i komunikacji, ich osobowe i społeczne konsekwencje, podobnie jak szereg innych, nabrzmiewających problemów wymaga dostrzeżenia i wdrożenia w akademickie programy dydaktyczne.

Czwarta rewolucja przemysłowa: rozwój sztucznej inteligencji, robotyki, współpracy człowiek – maszyna, wreszcie – biotechnologii i komputerów kwantowych – dokonuje się na naszych oczach niosąc trudne do przewidzenia przeobrażenia rynku pracy, oświaty, szkolnictwa wyższego itp. Los dzieci i młodzieży nie może nikomu pozostać obojętny. Także dlatego tak wysoko oceniam aktywność naukową Habilitantki. Dodajmy, że aktywność pisarska (dotycząca bliskich mi problemowo zagadnień) była znaczna już w okresie poprzedzającym uzyskanie doktoratu (1 artykuł w czasopiśmie oraz 5 autorskich rozdziałów w pracach zbiorowych – zob. załącznik nr 4a, s. 1-2).

Podlegające ocenie w procedurze habilitacyjnej publikacje naukowe dr Jolanty Jarczyńskiej obejmują nadto:

- 1 pracę zbiorową pod redakcją (J. Jarczyńska (red.), *Uzależnienia behawioralne i zachowania problemowe młodzieży: teoria, diagnoza, profilaktyka, terapia*. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Bydgoszcz 2014) - 12 cytowań;
- 11 autorskich artykułów w czasopismach (Zob. załącznik nr 4, s. 1-2);
- 4 artykuły współautorskie. Habilitantka podaje jedynie dwa (Tamże, s. 2). Tymczasem w 2023 roku ukazały się jeszcze dwa (pierwszy z Dorotą Siemieniecką, drugi z Wiktorią Rutkowską, w „*The International Journal of Pedagogy, Innovation and New Technologies*” – międzynarodowym, anglojęzycznym czasopiśmie (Vol. 10, No 1, pp. 42-63 oraz Vol. 10, No 2, pp. 75-85) – każdy po 100 pkt;
- 10 autorskich rozdziałów w pracach zbiorowych (Tamże, s. 2-4);
- 2 rozdziały współautorskie w pracach zbiorowych (Tamże, s. 4).
- Kilka recenzji prac naukowych, w tym dwie dla czasopisma „Social Context”, jedną dla „Horyzonty Psychologii i Nauk o Człowieku”, pewną liczbę (brak stosownej informacji – por. Załącznik nr 4b, s. 1) dla „Psychoprevention Studies”, a także jedną recenzję monografii dla Oficyny Wydawniczej „Impuls”.

Dorobek pisarski Pani Doktor jest zatem bardzo duży. Indeks Hirscha wg bazy Google Scholar wynosi aktualnie 9, indeks i10 – tamże 4. Co więcej – dorobek ten skoncentrowany jest na konkretnym, merytorycznie ważnym oraz aktualnym naukowo i społecznie polu badań.

Ważne przywołania jest także spełnienie warunku bycia promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej. Promotorem obronionej w 2021 r. na Wydziale Pedagogiki macierzystego Uniwersytetu. pracy Szymona Borsicha pt.: „*Zmiany zachodzące w zakresie wybranych podmiotowych czynników tworzących kontekst osiągnięć szkolnych uczniów klas IV-V i ich uwarunkowania*” była prof. dr hab. Maria Deptuła.

Aktywność naukowa Jolanty Jarczyńskiej ma jeszcze jeden charakterystyczny dla nauczycieli akademickich wymiar. Są to wystąpienia na międzynarodowych i krajowych konferencjach oraz sympozjach naukowych oraz wizyty studyjne i wykłady prozowane:

- 15 wystąpień na ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych w Polsce;
- 7 wystąpień na konferencjach w Szwajcarii, Republice Czeskiej, Ukrainie (zapewne zdalnie, w przesłanych materiałach brak nazwy miasta) oraz w Portugalii;

- 2 wizyty studyjne: w Haute Ecole Specialisee de Suisse Occidentale w Sierre, Szwajcaria oraz na zaproszenie ateńskiej Fundacji „*The Smile of the Child*” w Atenach, Grecja;
- 2 wyjazdy do Walezyjskiej Szkoły Wyższej (HEVs) w Sierre w Szwajcarii. Po raz pierwszy z cyklem wykładów i zajęć warsztatowych (24 godziny), a po raz drugi z warsztatem psychoedukacyjnym dla studentów międzynarodowych.

Dr Jolanta Jarczyńska pełniła również ważne funkcje organizacyjne i naukowe na dwóch konferencjach. Była członkinią komitetu organizacyjnego na międzynarodowej konferencji na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (2019), a wcześniej również przewodniczącą komitetu naukowego Bydgoskiego Seminarium Naukowego zorganizowanego przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii oraz Katedrę Pedagogiki Opiekuńczej i Profilaktyki Społecznej UKW w Bydgoszczy (2017).

Imponująca jak na młodego pracownika naukowego jest również liczba i jakość projektów badawczych w których dr Jolanta Jarczyńska uczestniczyła. Niemal każdorazowo efektem końcowym były artykuły lub monografie wydane drukiem bądź publikacje elektroniczne:

- 1.07.2012 – 31.05.2013 – grant w ramach Programu I Ministra Zdrowia: Wspieranie badań naukowych dotyczących zjawiska uzależnienia od hazardu lub innych uzależnień niestanowiących uzależnienia od substancji psychoaktywnych a także rozwiązywania problemów z tym związanych. Nazwa projektu: hazard wśród młodzieży – konstrukcja i walidacja narzędzi diagnostycznych i przesiewowych. Jego efektem były 2 artykuły w „*Journal of Educational Culture and Society*”, Vol. 2, No 2 oraz w pracy zbiorowej pod red. Iwony Niewiadomskiej: *Hazard i inne uzależnienia behawioralne: doniesienia z badań*. Polska Fundacja Pomocy Humanitarnej „Res Humanae”. Warszawa 2015.
- 1.07.2014 – 31.12.2014 – kierowanie projektem w ramach Programu II Ministra Zdrowia dotyczącego wspierania badań naukowych w tym samym zakresie (zob. wyżej). Efektem była książka pod red. własną: „*Uzależnienia behawioralne i zachowania problemowe młodzieży: teoria, diagnoza, profilaktyka, terapia*”. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Bydgoszcz 2014.
- 1.07.2014 – 31.12.2014 – członek zespołu realizującego projekt w ramach Programu I Ministra Zdrowia dotyczącego wspierania badań naukowych w tym samym zakresie (zob. wyżej). Efektem był wspomniany już wyżej artykuł w czasopiśmie naukowym: Michalak M., Kotyśko M., Andryszak P., Jarczyńska J., Litwic-Kamińska K., Żbikowska K. (2016), *Impulsiveness, venturesomeness and undertaking risky behaviours related to gambling among Polish adolescents*, „*Journals of Behavioral Addictions*”, Vol. 5, suppl. 1, pp. 29.
- 2015 – realizatorka projektu w ramach Programu II Ministra Zdrowia. I tym razem ważnym efektem projektu była publikacja drukiem autorskiej książki pt.: „*Zaangażowanie w hazard młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Diagnoza zjawiska i jego wybranych uwarunkowań*”. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Bydgoszcz 2016.
- 2017 – 2018 – realizatorka projektu pt.: „*Zjawisko lifestreamingu jako droga do poszukiwania i konstruowania tożsamości młodych osób. Statusy tożsamościowe i style tożsamości młodych osób a nadmierne korzystanie przez nie z sieci społecznościowych*”. W jego ramach powstał artykuł: jarczyńska J. (2019) *Youth identity styles – presentation of research results*. „*Przegląd Pedagogiczny*” 2019, nr 2.
- 2017 – autorka wniosku konkursowego na UKW w Bydgoszczy i realizatorka Bydgoskiego Seminarium Naukowego „*Wyzwania i dylematy związane z projektowaniem i realizacją badań w zakresie problematyki uzależnień*”

behawioralnych /.../”. Efektem była diagnoza potrzeb badawczych w zakresie uzależnień behawioralnych oraz rekomendacje dla kluczowych badań naukowych w tym zakresie.

- 2019 – 2021 realizatorka projektu badawczego w ramach Programu II Ministra Zdrowia. Efektem była publikacja drukiem w nakładzie 1000 egzemplarzy autorskiej monografii naukowej pt.: *„Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób”*. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2021, s. 484, przedłożonej w nadesłanych do oceny materiałach jako osiągnięcie habilitacyjne.
- 2022 – 2023 – uczestniczka kampanii informacyjno-edukacyjnej „Pierwsze kroki w (cyber)Świecie” skierowanej do rodziców i opiekunów dzieci w wieku przedszkolnym. Dr Jolanta Jarczyńska dokonała kwerendy i analizy polskich i anglojęzycznych źródeł bibliograficznych dotyczących zagrożeń wynikających z nadmiernego używania przez dzieci mediów cyfrowych, czynników chroniących i sposobów działań w takich sytuacjach. Opracowała również 6 tekstów na stronę kampanii oraz nagrała podcast dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym.

Dr Jolanta Jarczyńska prowadziła badania naukowe w ramach wszystkich wymienionych wyżej grantów (Załącznik nr 4, s. 8-13). Ich efektem nie były przypadkowe publikacje naukowe, ale takie artykuły, książki i publikacje elektroniczne, które koncentrowały się na ściśle określonym, ważnym merytorycznie polu badań, pozwalając na pogłębienie wiedzy oraz uzyskanie kompetencji badacza i eksperta w tym zakresie.

Pani Doktor odbyła również w okresie 12.06. – 3.07.2023 staż naukowy w Instytucie Nauk Pedagogicznych, na Wydziale Filozofii i Nauk Społecznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Po spełnieniu szeregu zadań związanych z bogatym programem stażu razem z prof. UMK dr hab. Dorotą Siemieniecką – opiekunką naukową stażu – opublikowała w międzynarodowym, anglojęzycznym czasopiśmie (100 pkt.) bardzo wysoko oceniony artykuł: *Relationship Between Social Media Use and Adolescent Mental Health – a Systematic Review*, „*The International Journal of Pedagogy, Innovation and New Technologies*”, Vol. 10, No 1, pp. 42-63. Warto dodać, że w ostatnich dniach grudnia 2023 roku pojawił się kolejny tekst Pani Doktor. Tym razem współautorski z Wiktorią Rutkowską: *Identity statuses and involvement of Polish secondary school youth in social media use*, „*The International Journal of Pedagogy, Innovation and New Technologies*”, Vol. 10, No 2, pp. 75-85.

Jestem redaktorem naczelnym tego czasopisma, stąd wiem o wysokich ocenach wszystkich recenzentów obu opublikowanych w nim tekstów. W załączniku nr 4 materiałów przekazanych do oceny nie ma o opublikowaniu obu prac informacji, ponieważ nie była ona w czasie przygotowywania owych materiałów jeszcze dostępna.

Dr Jolanta Jarczyńska pełniła funkcję recenzentki artykułów w czasopiśmie „*Psychoprevention Studies*”, publikowanym w otwartym dostępie przez Natanaelum Association Institute for Psychoprevention and Psychotherapy w Lublinie (Zob. ISSN 2391-548X). Już w latach 2017-2021 została ekspertem Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii i dokonała oceny aż 6 projektów badawczych ubiegających się o dofinansowanie ze środków pozostających w gestii Ministra Zdrowia w ramach wspomnianego już kilkakrotnie Programu II. Warta przywołania wydaje się również aktywność ekspercka w otoczeniu społecznym i gospodarczym Habilitantki. Otóż w 2017 roku wraz z prof. Marią Deptułą rekomendowała na zlecenie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii *Program Przeciwdziałania Przyjmowaniu Substancji Uzależniających przez uczniów „Unplugged”*, a w latach 2021-2022 była ekspertem naukowym w trakcie prac nad

sformułowaniem celów i zadań „Programu Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2030”.

Istotna dla oceny dorobku dr Jolanty Jarczyńskiej jest Jej aktywność organizacyjna i dydaktyczna. Załącznik nr 4b umieszczony w przedstawionych do oceny materiałach jawnie potwierdza, że w trakcie pracy akademickiej pełniła szereg funkcji poczynając od wydziałowego koordynatora ds. Bydgoskiego Festiwalu Nauki oraz członka Rady Programowej ds. Jakości Kształcenia na kierunku Pedagogika, poprzez udział w Komisji przygotowującej raport samooceny dla Komisji Akredytacyjnej na Pedagogice, aż do funkcji członka: Wydziałowej Rady Kierunku Pedagogika, Wydziałowej Komisji ds. Etyki badań naukowych i Komisji ds. Nauki oraz pełnienie obowiązków Kierownika Katedry Pedagogiki Opiekuńczej i Profilaktyki Społecznej na Wydziale Pedagogiki UKW w Bydgoszczy. Rejestr funkcji obejmuje także role eksperta i sędziego debat oksfordzkich na macierzystym Wydziale oraz na Politechnice Bydgoskiej. Nie dziwi zatem otrzymanie przez Habilitantkę nagrody Rektora UKW właśnie za aktywność organizacyjną.

Obok niej dostrzec również trzeba rzeczywiste i liczne osiągnięcia związane z popularyzacją nauki, a w tym: aktywny udział w konferencjach, szkoleniach i wielu warsztatach dla nauczycieli, pedagogów, przedstawicieli mediów, studentów oraz praktyków profilaktyki i terapii uzależnień (zob. Załącznik nr 4b, s. 2-5).

Aktywność dydaktyczna dr Jolanty Jarczyńskiej znacznie przerasta listę zajęć obligatoryjnych i fakultatywnych. Niekiedy trudno wręcz oddzielić aktywność organizacyjną od wykładów, szkoleń i warsztatów inicjowanych i realizowanych przez Panią Doktor. Warte podkreślenia jest to, że owe zajęcia odbywały się nie tylko w macierzystym Uniwersytecie, ale też w jego otoczeniu społecznym, instytucjach oraz organizacjach partnerskich i to tak w kraju, jak i zagranicą. Obok warsztatów organizowanych przez Biuro Współpracy Międzynarodowej UKW, szkoleń i seminariów związanych z podejmowanymi programami badawczymi Pani Doktor realizowała również zajęcia dydaktyczne w języku angielskim dla studentów przyjeżdżających w ramach programu ERASMUS oraz dla słuchaczy Szkoły Doktorskiej UKW, a także tworzyła koncepcje specjalności i programy wykładanych na nich przedmiotów.

Reasumując, dorobek dr Jolanty Jarczyńskiej ujawnia pasję poznawczą badacza zafascynowanego technologią informacyjną i jej osobowymi oraz społecznymi konsekwencjami. Znamienne, że owa fascynacja nie jest ślepa, nie przyjmuje postaci jednostronnej, hura optymistycznej akceptacji bądź nieuzasadnionej negacji. Przeciwnie, merytoryczna trafność czynionych odniesień literaturowych, bogaty i trafnie przedstawiony kontekst teoretyczny czynionych analiz, dostrzeganie i ujawnianie aspektów praktycznych, słowem przyjmowanie postawy skrupulatnego sędziego z namysłem odnotowującego fakty, analizującego je dogłębnie by z dystansu poddać refleksji, świadczy o naukowej dojrzałości Autorki.

Ocena rozprawy habilitacyjnej „Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób”

Przedstawiona do oceny przez dr Jolantę Jarczyńską rozprawa habilitacyjna „*Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób*”. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2021, s. 484; ISBN 978-83-8018-456-5 jest ceną merytorycznie refleksją posiadającego już znaczny dorobek naukowy pedagoga. Książka jest

wyjątkowo obszerna, co jest efektem wieloaspektowego i co ważne – głębokiego spojrzenia na analizowane i interpretowane zjawiska.

Struktura pracy obejmuje: wstęp, trzy rozdziały części pierwszej, teoretycznej (1. Tożsamość człowieka w świetle tradycyjnych i współczesnych ujęć rozwojowych; 2. Media cyfrowe, ich funkcje oraz znaczenie w życiu młodzieży; 3. Młodzież jako kategoria społeczna i badawcza), oraz dwa rozdziały części empirycznej (4. Metodologia prowadzonych badań empirycznych – konceptualizacja i operacjonalizacja; 5. Tożsamość młodzieży i używanie przez nią mediów cyfrowych – prezentacja wyników badań własnych). Pracę zamykają bibliografia, streszczenie w języku polskim i angielskim oraz aneksy, w tym wzór kwestionariusza ankiety, scenariusze wywiadu pogłębionego oraz badania fokusowego, a także spisy tabel i rysunków. Na podkreślenie zasługuje zamknięcie rozdziału empirycznego nie tylko wnioskami i dyskusją wyników, ale także odautorską samooceną mocnych stron i ograniczeń podjętych badań oraz rekomendacjami dla praktyki oświatowej.

Monografia łączy w sobie twórczo refleksję teoretyczną w zakresie tożsamości człowieka (ujętą szerzej niż tylko młodzieży) ze społeczną, kulturową i tożsamościową rolą mediów cyfrowych, a także z analizą konotacji pojęć: młodzież, młodzieżowość, globalny nastolatek, dorosłość, zmiana społeczno-kulturowa i innych wraz z wybranymi perspektywami badawczymi podejmowanymi w naukach społecznych. Co więcej podejmuje wybrane pola eksploracji nie tylko w kategoriach analizy dostępnej literatury przedmiotu, ale też realizuje badania empiryczne w dojrzały, zgodny z kanonami metodologicznymi sposób. Autorka porusza się swobodnie tak w warstwie analizy literatury, jak i planowaniu oraz realizacji badań. Dokonana przez Jolantę Jarczyńską analiza i interpretacja uzyskanych wyników ujawnia Jej sumienność poznawczą oraz zdolność do formułowania wniosków istotnych tak z naukowego, jak i praktycznego punktu widzenia. Autorka ocenianej monografii dysponuje zatem pożądanymi cechami badacza, a przy tym... dobrym piórem.

Owa wielowątkowość i wielowymiarowość teoretycznego oglądu problematyki tożsamości współczesnej młodzieży, w tym relacji jakie tworzą media cyfrowe z człowiekiem rozumianym jako ich użytkownik i kreator, jest niekwestionowaną zaletą pracy dr Jolanty Jarczyńskiej. Poruszane przez Nią zagadnienia są interdyscyplinarne i stanowią przedmiot zainteresowań nauk technicznych, społecznych i humanistycznych. Równocześnie są też niezwykle aktualne i niestety zbyt rzadko i fragmentarycznie podejmowane.

Tymczasem w ujęciu dr Jolanty Jarczyńskiej poruszane problemy zyskują z jednej strony gruntownie przemyślaną podstawę teoretyczną, z drugiej zaś ze względu na silne osadzenie przedmiotu dociekań w naukach pedagogicznych – otwierają nowe, tak pożądane w procedurze habilitacyjnej perspektywy poznawcze. Autorka podjęła wyzwanie świadomie i przedstawiła pracę dojrzałą intelektualnie, bogatą w spostrzeżenia i odautorskie komentarze. Praca jest wyjątkowa, rzecz można pionierska, gdyż każdy, kto podejmie badania w zakresie tej problematyki zmuszony będzie do zajęcia stanowiska wobec jej ustaleń i przedstawianych koncepcji. Dyskusje dotyczące kondycji młodzieży, jej kulturowego i społecznego wzrastania, przyjmowanej i prezentowanej tożsamości, roli mediów jako przestrzeni socjalizującej, czynników ryzyka i wyzwań przed którymi staną, nie tracą nigdy aktualności, zwłaszcza w okresie przemian społecznych, politycznych, gospodarczych i kulturowych. A z nimi właśnie mamy do czynienia.

Zwracająca uwagę szerokość przedstawionego w pracy pola eksploracji, spójność treści i logika wywodu przykuwają uwagę, zmuszają do zrozumienia i sformułowania osądu, budzą szacunek. Monografia pióra Jolanty Jarczyńskiej jest przeto dziełem naukowym nie tylko otwierającym kolejne przestrzenie pedagogicznej eksploracji, ale też pełniącym funkcję użytecznego steru dla tych, którzy podejmą pasjonującą problematykę młodzieży zagubionej, ale też kreatywnej w przeobrażającej się globalnej i lokalnej rzeczywistości wirtualnych

i realnych światów. Światów, w których ludziom przyszło żyć, uczyć się, pracować, bawić i komunikować.

Kult młodości zrodził się w czasach romantyzmu. Jego źródłem były różnorodne konflikty międzygeneracyjne, kulturowe oraz światopoglądowe. Protest przeciw starcom, mędrcom, zakłamanemu, szkiełku i oku, skostniałym formom był wyrazem buntu, ale też pragnieniem odkrywania własnej, odrębnej tożsamości, samodefiniowania się młodzieży z owych lat. Historię ludzkiej kultury wyznaczają kamienie milowe usytuowane wzdłuż drogi od świata autentycznego, prawdziwego, zgodnego z rytmem natury ku dwudziestowiecznej cywilizacji świata sztucznego, stworzonego przez człowieka. Bunt generacyjny przybiera dziś postać buntu technologicznego.

Wiele lat temu poruszałem te kwestie na spotkaniach Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN, organizowanych przez Profesor Irenę Wojnar w Mądralinie pod Warszawą. To właśnie wówczas mówiliśmy o „dziurze aksjologicznej”, odrzuceniu wszelkich hierarchii, a nawet systemów wartości, o „pięknie wypartym przez słabą ładność”, o „porcelanie wartości zastąpionej przez fajans wartości”, o przywoływanej przez Zygmunta Baumana metaforze „turysty pożerającego świat”, czy też o „ludzkiej kreatywności”, która zdaniem Dawida Deutscha ma pozwolić człowiekowi na dokonanie wielkiego skoku w uniwersalność, osiągnąć nieśmiertelność i sięgnąć do gwiazd.

Rozwój nauki i techniki, w tym: technologii informacyjno-komunikacyjnych, zwłaszcza Internetu i urządzeń mobilnych, a ostatnio robotyki i sztucznej inteligencji oraz związanych z tym przeobrażeń społecznych i kulturowych, jak również: z jednej strony procesów globalizacyjnych, z drugiej zaś separatyzmów i nasilających się konfliktów natury gospodarczej, politycznej, a nawet militarnej sprawiają, że nauki społeczne coraz częściej dostrzegają potrzebę badań i refleksji nad młodzieżą, strategią życia, sensem samotności i wspólnoty, nad wartością proponowanych i przyjmowanych stylów życia, współczesnymi wymiarami edukacji, pracy czy rozrywki, nad nieprzejrzystością świata i jakże bolesnym odczuciem jego niestabilności oraz zaburzaną możliwością prognozowania kierunków rozwoju.

Podjęta przez Autorkę ocenianej monografii problematyka tożsamości młodzieży wzbudza przeto nie tylko duże zainteresowanie nauk społecznych, ale stała się wręcz kluczowa dla zrozumienia młodzieży i głębszej, humanistycznej refleksji nad losem człowieka we współczesnym świecie. To również jest powód, dla którego monografię pióra Jolanty Jarczyńskiej widzieć należy w gronie tych dokonań naukowych, których cel poznawczy ma nie tylko istotną wartość diagnostyczną, ale też predykcyjną. Stwarza bowiem szansę przewidywania ważnych dla refleksji naukowej zjawisk rzeczywistości pedagogicznej.

Szkola polska stoi przed poważnym wyzwaniem, tym pilniejszym, że dokonana nie tak dawno kolejna reforma systemu edukacji nie znalazła właściwego miejsca dla problematyki mediów cyfrowych w szkołach wyższych w kształceniu nauczycieli, ani też w oświacie. Źródłem współczesnego kryzysu oświatowego można przecież upatrywać również w tym, że organizatorzy oświaty nie zawsze dostrzegają funkcjonowanie człowieka w sieci i zbyt lekceważąco odnoszą się do korzyści, pożytków i zagrożeń jakie to może przynieść. Trzeba wszakże pamiętać, że cyfrowe przedstawienie rzeczywistości osłabia, a często zrywa ontologiczną więź z rzeczywistością, sprzyjając „przemieszanemu prawdy i fikcji, tego, co naturalne i sztuczne, rzeczywistości i odwzorowania tego, co wydaje się nam rzeczywistością. Umożliwia to manipulację kodami, obrazami i symbolami” (F. Mayor, J. Bindé (red.): *Przyszłość świata*. Fundacja Studiów i Badań Edukacyjnych. Warszawa 2001, s. 303). Pojawia się tu szerokie pole dla badań pedagogiki medialnej. Zrealizowane na jej polu przez Jolantę Jarczyńską badania oraz zaprezentowana w ocenianej monografii ich analiza zasługują na wysoką ocenę.

Przedstawiane przez Autorkę poglądy mają swe źródło w znacznej wrażliwości na los dzieci i młodzieży, w owej szczególnej intuicji poznawczej i wyjątkowo dobrej znajomości literatury przedmiotu. Rzetelnemu warsztatowi metodologicznemu towarzyszą duże zdolności w zakresie analizy jakościowego i ilościowego materiału uzyskiwanego z przedsięwziętych badań. Imponująca jest koncentracja zainteresowań i głęboko humanistyczna postawa Habilitantki wobec losu dzieci i młodzieży, jakże często zagubionej w przepłatających się rzeczywistościach świata realnego i wirtualnego. Dr Jolanta Jarczyńska łączy porządne przygotowanie literaturowe z dociekliwością poznawczą i dbałością o dobór, walidację, a także konstruowanie autorskich narzędzi badań. Jako uczeń prof. dr hab. Władysława Piotra Zaczyńskiego i prof. dr hab. Tadeusza Pilcha muszę to podkreślić.

W świecie znajdującym się na progu czwartej rewolucji przemysłowej i wyzwań jakie stwarza rozwijana szybko sztuczna inteligencja, robotyka i biotechnologie, w sytuacji coraz gwałtowniejszych starć procesów globalizacyjnych z separatyzmami, brutalną rywalizacją ekonomiczną, polityczną i ideologiczną, walką kulturową, postępującą marginalizacją społeczną oraz nasilającymi się przerażającymi działaniami militarnymi u granic Polski i Unii Europejskiej prace naukowe z zakresu nauk pedagogicznych nabierają nowego, głęboko humanistycznego sensu.

Pracę dr Jolanty Jarczyńskiej znajduję jako ważny i znaczący głos w dyskusji nad współczesnym obrazem dzieci i młodzieży, nad kształtowaniem się ich tożsamości w świecie coraz bardziej zdominowanym przez technologie cyfrowe, urządzenia mobilne, portale społecznościowe, Internet rzeczy itd. Jest ona odwiecznym wołaniem o diagnozę i zrozumienie dzieci i młodzieży, o stosowne działania pedagogiczne zmierzające do poprawy ich losu, o wsparcie tych, którzy szukają swego miejsca i tych, którzy zaplątani w sieci, osaczeni przez rzeczywistość wirtualną, zdeorientowani, zaniedbani i marginalizowani gubią się na drodze ku życiu godnemu, wartościowemu.

Bardzo wiele lat temu we wspomnianym Mądralinie na naukowym spotkaniu Komitetu Prognoz Prezydium PAN „Polska 2000 Plus” mówiłem, że „szkoła epoki przemysłowej nie sprostała nowym wyzwaniom. Zagubienie współczesnego człowieka i upodlenie stworzonych przez niego cywilizacji gwałtu i terroru w postaci różnych systemów totalitarnych w XX i XXI wieku, zagrożenie edukacji napełnionej wewnętrznymi sprzecznościami, egzystującej na poziomie progu śmierci oświatowej, rodzą pilną potrzebę ponownej, pedagogicznej refleksji nad osobą ludzką i jej relacjami. Podobnie bez rzetelnej refleksji pedagogicznej obejść się nie można wobec groźby wojen, nacjonalizmów i rozpadu kultury, wynikających z rywalizacji i konfrontacji społeczeństw i cywilizacji. Owej pedagogicznej refleksji wymaga również postępująca w efekcie rozwoju środków informatycznych – polaryzacja społeczna na warstwy: uprzywilejowaną i marginalizowaną, pozostającą poza kręgiem cywilizacji informacyjnej. Nieobecność badań i namysłu pedagogicznego nad mediami cyfrowymi, w tym zwłaszcza nad Internetem jako źródłem wiedzy, postaw, zachowań i wartości w wychowaniu szkolnym i akademickim jest groźna nie tylko dlatego, że technologia stać się może dehumanizującą siłą, ale też rodzące się społeczeństwo informacyjne może okazać barbarzyńskie oblicze, jeśli ignorowany będzie aksjologiczny i ludzki fundament”.

Owe słowa w kontekście wojny na Ukrainie, przebytej pandemii i rozwijanych nadzwyczaj szybko: sztucznej inteligencji, robotyki i biotechnologii przy namolnie podejmowanych próbach „urynkowania serc i umysłów” uzasadniają dlaczego tak wysoko oceniam dorobek naukowy dr Jolanty Jarczyńskiej. Mieści się on bowiem w nurcie badań i refleksji humanistycznej i społecznej wrażliwego człowieka, zaniepokojonego losem młodzieży. Jest opartą na faktach refleksją pedagoga dobrze przygotowanego do samodzielnej aktywności naukowej.

Ocena ogólna i konkluzja

Dorobek naukowy dr Jolanty Jarczyńskiej całkowicie odpowiada wymogom oczekiwanym od kandydatów do stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika. Osiągnięcia Jej usytuowane są w zakresie pedagogiki, a zwłaszcza pedagogiki medialnej i prezentują wysoki poziom zarówno teoretyczno-metodologiczny, jak i analityczno-interpretacyjny. Mają one charakter poszukujący, porządkujący, ale i otwarty, inspirując do dalszych dociekań. Otwierają nowe perspektywy poznawcze, w istotny sposób wzbogacić też mogą pracę współczesnego nauczyciela oraz rozwój jego kompetencji wychowawczych i medialnych.

Wśród wskazanych i przedstawionych przez Panią Doktor do oceny osiągnięć naukowych znajduje się cenna merytorycznie monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a.

Dr Jolanta Jarczyńska jest rzetelnym, w pełni dojrzałym i wyjątkowo dociekliwym badaczem, dobrze przygotowanym do samodzielnej pracy naukowej. Wyraziście dostrzega wyzwania stojące przed pedagogiką i buduje nowe przestrzenie jej eksploracji poznawczej.

Z głębokim przekonaniem i zadowoleniem, na podstawie dokonanej przeze mnie analizy która pozwala na sformułowanie końcowej oceny potwierdzającej moje pozytywne stanowisko: dr Jolanta Jarczyńska spełnia oba podstawowe warunki wynikające z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668, z późn. zm.), w związku z czym wnioskuję o dopuszczenie dr Jolanty Jarczyńskiej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Warszawa, dnia 5 lutego 2024 roku